

ארמון המלך אחשוורוש עשוי מסוכר!

עד ראייה, הגאון רבי חיד"א, מספר ממראה עיניו בעיר אמסטרדם על מודל מיניאטורי של ארמון המלך אחשוורוש העשוי כולו מסוכר

בתבניות ואם בעיצוב ידני, עד להיווצרותם של אותם צורות מפלאות, תהליך הדומה לעשיית הסוכריות בימינו שאף אותם ניתן למצוא בצורות שונות, כגון תרגולות וכיוצא בזה.

לא זו אף זו: סביב אותו "ארמון מלכות" היה השולחן מלא במיני מגדים שונים, פירות עסיסיים, גבינה מעוטרת בתות "כשר לפסח" (זאת כנראה בהשראת שלושים יום קודם חג הפסח. ושמה היה רבי שאול מאמסטרדם מעניק כשרויות לגבינה כשרה לפסח...), ואפילו "קישואים בחומץ", מעדן מקומי של קישואים מוחמצים, כשכל זה עשוי אף הוא מסוכר! כשהכל נראה מקורי ואוטנטי להפליא.

את עלות משלוח מנות זה מעריך החיד"א ב"עשרים סיקיני". מטבעות ה'סיקיניס' הם מטבעות זהב ונצייאניים, שהיו להם מהלכים במדינות אירופה, ושווי מטבעות אלו היה כמטבעות הזהובים האדומים. מדובר בסכום עצום באותם הימים, בוודאי באופן יחסי למשלוח מנות, כשהסיבה למחיר המאמיר הוא "לרוב המלאכה", היינו: ההשקעה העצומה בבניית המודלים והעיצוב מרהיב העין.

החיד"א מדגיש שהוא אינו יודע מי הם אלו ששלחו לרבי שאול את משלוח מנות זה, אולם כמדומה לו שהיה זה "דורון" אשר נשלח לרב מיד ה"קצינים" המקומיים, הלא הם העשירים והנגידים, ראשי הקהל ואלופי עדת אמסטרדם.

את התרשמותו ממשלוח מנות זה מסכם החיד"א ואומר כי שולחן עמוס זה היה בבחינת "שולחן מלכים", כשעל כך ניתן להוסיף ולהטעים עם דברי חז"ל (גיטין סב א): "מאן מלכי רבנן", ואכן ראוי היה "שולחן מלכים" זה לבוא לפני המלך, בעל 'בנין אריאל'.

האם "משלוח מנות" זו היה ראוי למאכל? ניתן בהחלט לשער שכן. אולם ראוי לדון האם יוצאים בכך ידי משלוח מנות? אמנם בפועל לא נראה שהקצינים השולחים אכן ביקשו לקיים בזה מצות משלוח מנות. ראייה לדבר שהלוא הם כבר שלחו זאת בליל פורים, ואילו זמן משלוח מנות אינו בלילה כי אם ביום.

והנה להלכה כתבו הפוסקים (שיירי כנסת הגדולה' סי' תרצה, הגה"ט סק"י; 'אשל אברהם' בוטשאטש) שמנהג העולם לשלוח אפילו מיני מתיקה, והוה ליה מנה חשובה הראויה לצאת בה ידי חובה (אלא שכבר יש שהוסיפו לדון מה יהיה הדין בחולה שאסור לו לאכול סוכר. ויש גם שדנו לפי דברי התרומת הדשן שעניין משלוח מנות הוא בכדי שיקיים בזה סעודת פורים, מה שאינו נוהג לכאורה במיני מתיקה). אולם כאן דומה שמשלוח מנות זה גרוע יותר, כיון שצורות אלו כלל לא מיועדות לאכילה. וראה בספר 'יוסף אומץ' (סי' תתרצט) שכתב שלאחר שמקיים מצות משלוח מנות כדת וכדין "יוכל לעשות שחוק והיתול במינים ממינים שונים בענין משלוח מנות כדרך העולם הן ביום והן בלילה".

על משלוח מנות ייחודי, שנשלח אל רבה הראשי של העיר אמסטרדם בירת הולנד, הגאון רבי שאול מאמסטרדם מחבר הספר הנודע 'בנין אריאל', לפני יותר ממאתיים שנה, מספר לנו הגאון הנודע רבי חיד"א ביומן מסעו 'מעגל טוב' בו הוא מטיב לתאר בעט סופר את קורות נדודיו על פני מדינות תבל וכל ההתרחשויות שהיו עמו באותם מקומות.

כבר בספרו 'שם הגדולים' (מערכת ספר 'בנין אריאל') מספר החיד"א אודות ביקורו אצל רבי שאול באמסטרדם, בשנת תקל"ח: "ואני הדל זכיתי לקבל פני שכינה בשנת תקל"ח, מדי עברי בשליחות מצוה. וזכיתי להתבסס מתורתו ומענותנותו ושלמותו, ר"ב חסד"א נקיט בידה". החיד"א מפליג איפוא בשבחיו של רבי שאול, עד שאת ביקורו אצלו הוא מגדיל ומתאר זאת כהקבלת פני השכינה! החיד"א, גם מרמז שמלבד שלמותו בתורה ובענוהו, היה רבי שאול גם מופלג במידות טובות וגמילות חסדים.

ביקורו אצלו, בליל פורים של שנת תקל"ח, היה החיד"א עד ראייה "למשלוח מנות" מופלא ועוצמתי, שאין בדומה לו, אשר הגיע אל ביתו של הרב. וכך מתאר זאת החיד"א (עמוד 138):

"אחר ערבית באנו לביתו ומצאנו שם שולחן ועליו בניין כשתי אמות, דמות חצר המלך, ומרדכי יושב בשער המלך בלבוש פרסי, וכילה ובירה ובה אסתר על המיטה ואחשוורוש והמן נופל. וחוצ' לבירה זו, מצד אחר ברחוב, המן תלוי. ומסיב כל הבנין בעלי מלחמות מקיפין וכמה ציורים נאים למראה בגוונין שונים. וכל זה עשו מסוקאר

לבד בחכמה גדולה, ושוה זה כעשרים סיקיני לרוב המלאכה. וכמדומה שזהו דורון ששלחו להרב איזה קצינים. וכל השולחן מלא ממגדים פירות כבירית, וגבינה וכתוב בה כשר לפסח, ודוגמת קישואין בחומץ - הכל מסוקאר, באופן שהיה שולחן מלכים".

הבה ונתקרב מעט אל שולחן זה ונביט על כל הערוך עליו: במרכז השולחן היה בניין בגובה שתי אמות. היינו: בניין בגובה של כמטר ועשרים ס"מ! (אמה - לשיעורו של החזון איש, או"ח סי' לט, היא 58 ס"מ. שתי אמות = כמטר ועשרים). כשצורתו של בנין זה הוא כצורת חצר המלך אחשוורוש בשושן הבריה, על כל עושר כבוד מלכותו ויקר תפארת גדולתו: חבלי בוץ וארגמן, גלילי כסף ועמודי שש, מטות זהב וכסף ורצפת בהט ושש ודר וסוחרת.

במודל מיניאטורי זה של הארמון המפואר ניתן היה להבחין ולראות מגוון סצנות ואירועים מהמתואר במגילת אסתר: מרדכי יושב בשער המלך, כשמרדכי לבוש בלבוש פרסי אוטנטי כמנהג אותם הימים! מיטת מלכות מפוארת, והמן נופל על המיטה אשר אסתר עליה, כשאחשוורוש אף הוא נמצא שם רק קולו 'הגם לכבוש את המלכה עמי בבית' אינו נשמע! המן תלוי על עץ גבוה! ואת הבניין כולו מקיפים "בעלי מלחמות", אלו כנראה חיילי המלך אחשוורוש השומרים על ארמון המלכות המפואר והמעוטט בציורים צבעוניים נאים ומרשימים.

כל זה היה עשוי מסוכר! לא פחות! מדובר כמובן בתערובת של סוכר ומים עם צבעים שהופקו מתבלינים שונים, כשאת התערובת מקשים, אם

רבי שאול מאמסטרדם

העיר אמסטרדם

